

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ
ΜΕΛΕΤΙΟΥ-ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ
2015-2019

ΤΟΜΟΣ 37^{0Σ}

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ
2018-2019

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΑΘΗΝΑ 2019

ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ
ΤΟΥ ΤΙΤΛΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΟ **ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ**
ΟΜΟΤΙΜΟ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Την 22^α Νοεμβρίου 2018, ημέρα Πέμπτη και ώρα 19.00, στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, πραγματοποιήθηκε η τελετή απονομής του τίτλου του Επίτιμου Καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στον κύριο **Βάλτερ Πούχνερ**, Ομότιμο Καθηγητή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- * Προσφώνηση από τον Αναπληρωτή Πρύτανη Υγείας, Κοινωνικής Πολιτικής, Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητή κύριο Γεώργιο Κ. Ζωγράφο.
- * Χαιρετισμός από την Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγήτρια κυρία Ελένη Μ. Καραμαλέγκου.
- * Παρουσίαση του έργου του τιμωμένου από την Πρόεδρο του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, Καθηγήτρια κυρία Χρυσοθέμιδα Σταματοπούλου-Βασιλάκου.

- * Επίδοση αναμνηστικής πλακέτας στον Επίτιμο Καθηγητή κύριο Βάλτερ Πούχγερ από τον Αναπληρωτή Πρύτανη Υγείας, Κοινωνικής Πολιτικής, Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων, Καθηγητή κύριο Γεώργιο Κ. Ζωγράφο.
- * Επίδοση πρακτικών του Συνεδρίου «Θέατρο και Δημοκρατία», αφιερωμένου στον τιμώμενο, από την Πρόεδρο του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, Καθηγήτρια κυρία Χρυσοθέμιδα Σταματοπούλου-Βασιλάκου.
- * Αντιφώνηση του τιμωμένου Επίτιμου Καθηγητή, κυρίου Βάλτερ Πούχγερ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Καθηγητή και Αναπληρωτή Πρύτανη Υγείας, Κοινωνικής Πολιτικής, Δημοσίων
και Διεθνών Σχέσεων του ΕΚΠΑ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ

Κύριε Πρόξενε, εκπρόσωπε της Αυτής Εξοχότητας της Πρέσβειρας της
Αυστρίας,
Κύριοι Βουλευτές,
Κύριε πρώην Πρύτανη και Υπουργέ,
Κυρία Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής,
Κυρία Πρόεδρε του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου μας,
Πατρών και Θεσσαλονίκης,
Αξιότιμοι προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί συνάδελφοι,
Κυρίες και κύριοι,

Ως εκπρόσωπος του Πρύτανη και των Πρυτανικών Αρχών του Εθνικού και
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, έχω σήμερα την ιδιαίτερη χαρά και
τιμή να υποδεχθώ στην ιστορική Μεγάλη Αίθουσα του Πανεπιστημίου μας τον
αξιότιμο Ομότιμο Καθηγητή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών κ. Βάλτερ
Πούχγερ, στον οποίο απονέμεται μια ύψιστη ακαδημαϊκή διάκριση που είναι ο
τίτλος του Επίτιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο κ. Πούχγερ έχει διατελέσει καθηγητής σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού,
μεταξύ των οποίων αυτό της Βιέννης, του Graz, και επισκέπτης καθηγητής σε
πολλά Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής. Στη διδακτική του
δραστηριότητα στα Πανεπιστήμια του εξωτερικού ο Βάλτερ Πούχγερ προήγαγε
τη γνώση του ελληνικού πολιτισμού στις περισσότερες εκφάνσεις του και
κέντριζε την προσοχή της ακαδημαϊκής κοινότητας σε θέματα ελληνικού
ενδιαφέροντος σε διάφορα επίπεδα. Διακεκριμένη προσωπικότητα της
παγκόσμιας θεατρολογίας, της συγκριτικής λαογραφίας, των βυζαντινών και
νεοελληνικών σπουδών γενικότερα, είναι επιστήμονας διεθνούς κύρους με
τεράστιο συγγραφικό έργο αναγνωρισμένο τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο

εξωτερικό.

Γεννηθείς στη Βιέννη αποφάσισε να γίνει Έλληνας από πολύ νωρίς. Αφού σπούδασε Θεατρολογία στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, νεότατος, το 1972 απέκτησε τον τίτλο του διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής με μια εργασία για το νεοελληνικό θέατρο σκιών. Από τότε επίκεντρο των ερευνών του υπήρξαν πάντοτε η Ελλάδα και ο λαϊκός πολιτισμός στις ποικίλες μορφές του και εκφάνσεις. Ο Ομότιμος Καθηγητής κ. Βάλτερ Πούχγερ είναι μέτοχος της ελληνικής σκέψης στη βαθύτερη εκδοχή της. Άλλωστε και η απόφαση της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου να του απονέμει τον ύψιστο τίτλο του Επίτιμου Καθηγητή έρχεται ως αναγνώριση της μεγάλης συμβολής του στην ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά για το πολυσύνθετο έργο του.

Μια σειρά από σημαντικές διακρίσεις επιβεβαιώνουν το κύρος του στο εξωτερικό Αναφέρω ενδεικτικά πως το 1994 εξελέγη αντεπιστέλλον μέλος της Αυστριακής Ακαδημίας Επιστημών, ενώ το 2001 παρασημοφορήθηκε για τις επιστημονικές του επιδόσεις με τον «αυστριακό Σταυρό Τιμής για την επιστήμη και την τέχνη». Έχει γράψει τα περισσότερα κείμενα για το νεοελληνικό θέατρο από τότε που υπάρχει η θεατρολογία. Ο αριθμός των βιβλιοκρισιών του σε διάφορες γλώσσες είναι μυθικός. Η πλούσια θεματική του προσεγγίζει το αρχαίο θέατρο, το Βυζάντιο, το κρητικό και επτανησιακό δράμα. Βασική μεθοδολογία του η συγκριτολογία με την οποία συστηματοποιεί, ερμηνεύει και προσφέρει σημαντικά ερευνητικά υποδείγματα, ενώ τα βιβλία του είναι βασικά εργαλεία της λαογραφίας.

Στο πολυσύνθετο έργο του τιμωμένου η ποίηση έρχεται να συμπληρώσει τη σημαντική συμβολή του όχι μόνο στη Θεατρολογία ως επιστημονική μελέτη αλλά και στην Τέχνη, όπου διαμέσου της ποιητικής αποτύπωσής του μπορούμε να δούμε την αλήθεια που κρύβεται πίσω από τη σχολαστική ακρίβεια των επιστημονικών του εργασιών.

Κυρίες και κύριοι,

Εκ μέρους του Πρύτανη και των Πρυτανικών Αρχών, συγχαίρω τον Ομότιμο Καθηγητή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών κ. Βάλτερ Πούχγερ που του απονέμεται η ύψιστη ακαδημαϊκή διάκριση του Επίτιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και του εύχομαι από βάθος καρδιάς να συνεχίσει με την ίδια επιτυχία το πολύτιμο για όλους μας επιστημονικό, εκπαιδευτικό και ποιητικό του έργο.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΔΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

Καθηγήτριας και Προέδρου του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΤΙΜΩΜΕΝΟΥ

Αξιότιμε κ. Αναπληρωτά Πρύτανη,
Αξιότιμη κυρία Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής,
Αξιότιμε κ. Ακαδημαϊκέ, τέως Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Αξιότιμε κ. Πούχγερ,
Αξιότιμοι κ. Ομότιμοι Καθηγητές,
Αγαπητοί Πρόεδροι του Τμήματος Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης και του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου
Πατρών,
Αγαπητοί συνάδελφοι,
Αγαπημένοι μας φοιτητές και φοιτήτριες,
Κυρίες και κύριοι,

Όταν τον Ιούνιο του 1995 αναλάμβανα τα καθήκοντά μου ως νεαρή τότε Λέκτορας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, δεν θα μπορούσα ποτέ να φανταστώ ότι 23 χρόνια αργότερα θα επιφορτιζόμουν ως Πρόεδρος του Τμήματος να εκφωνήσω τον δημόσιο έπαινο (laudatio) για τον αγαπημένο μας Καθηγητή Βάλτερ Πούχγερ.

Δεν σας κρύβω ότι κρύος ιδρώτας με κατέλαβε. Πώς η ταπεινότητά μου να αναμετρηθεί και να δαμάσει το τεράστιο βιογραφικό του με πλήθος στοιχείων για την επιστημονική δράση του και όχι μόνο; Πώς μπορεί να αποτιμήσει κανείς το έργο του τιμωμένου στο πλαίσιο μιας επίσημης παρουσίασης, χρονικά περιορισμένης, χωρίς αναπόφευκτα να παραλείψει πτυχές της ογκώδους εργογραφίας του;

Με τις σκέψεις αυτές αποφάσισα να σας παρουσιάσω τον τιμώμενο μέσα από την προσωπική μου ματιά, ζητώντας εκ προοιμίου συγγνώμη, τόσο από τον ίδιο όσο και από όλους σας, για τις όποιες αθέλγητες παραλείψεις μου.

Τον Ιούνιο του 1990, έχοντας ολοκληρώσει τη διδακτορική μου διατριβή, ο επόπτης Καθηγητής μου, ο αιμίμηστος Κάρολος Μητσάκης, με ενημέρωσε ότι στη διευρυμένη επιτροπή για τον τελικό έλεγχο της πριν την υποστήριξη είχε συμπεριληφθεί ένας νέος Καθηγητής από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, που είχε

πρόσφατα εκλεγεί μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο κ. Βάλτερ Πούχγερ, τον οποίο μέχρι τότε γνώριζα μόνο μέσα από την εκδοθείσα εργογραφία του. Αυτή ήταν η αρχή της γνωριμίας μου με τον τιμώμενο που, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων, υπήρξε αποφασιστική για τη μετέπειτα ακαδημαϊκή σταδιοδρομία μου.

Ο Βάλτερ Πούχγερ, γεννημένος στη Βιέννη το 1947, σπούδασε την Επιστήμη του Θεάτρου (Θεατρολογία) στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, όπου το 1972 απέκτησε τον τίτλο του διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής με διατριβή για το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών. Το 1977 ανακηρύχθηκε υφηγητής στο ίδιο Πανεπιστήμιο, με διατριβή για τη γέννηση του θεάτρου στον ελληνικό λαϊκό πολιτισμό.

Η αγάπη του για τα ελληνικά γράμματα και τον πολιτισμό της χώρας μας και ο έρωτάς του για την παιδιάτρο Αριάδνη Μαλαμίτση, μετέπειτα Καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, με την οποία παντρεύεται το 1975, θα τον οδηγήσουν να εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Από το 1977 που εκλέγεται μέλος ΔΕΠ στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης, διδάσκει επί δώδεκα χρόνια Ιστορία Θεάτρου. Το 1987 εκλέγεται Πρόεδρος του Τμήματος Φιλολογίας στο Ρέθυμνο και δύο χρόνια μετά, το 1989, εκλέγεται Καθηγητής στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου διδάσκει επί δύο χρόνια, μέχρι την εκλογή του το 1991 στο νεοσύστατο τότε Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Ας σημειωθεί ότι μέχρι τότε είχε εκδώσει οκτώ (8) τόμους θεατρολογικών μελετών.

Το 1990 ιδρύεται επιτέλους το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στην Αθήνα, στην πόλη που γέννησε το θέατρο, και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, το αρχαιότερο της χώρας, ικανοποιώντας χρόνο αίτημα των ανθρώπων του πνεύματος και της τέχνης, χάρη στις άοκνες προσπάθειες των ιδρυτών του, του τιμωμένου και του αείμνηστου Σπύρου Α. Ευαγγελάτου, δύο φωτεινών προσωπικοτήτων με διαφορετικό ταπεραμέντο, που αλληλοσυμπληρώνονταν στην επιστήμη και την καλλιτεχνία, με αρωγό τον τότε Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών και νυν ακαδημαϊκό κ. Μιχάλη Σταθόπουλο, που μας τιμά με την παρουσία του.

Ο Βάλτερ Πούχγερ θα δώσει όλες του τις δυνάμεις στην οργάνωση του Τμήματος ανταποκρινόμενος με πάθος και στα τρία σκέλη των δραστηριοτήτων του: στη διοίκηση, εναλλασσόμενος ανά διετία με τον Σπύρο Ευαγγελάτο, στη διδασκαλία (θυμάμαι, τα πρώτα χρόνια που τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ήταν ευάριθμα, ο τιμώμενος δίδασκε κάθε μέρα εξάωρα, καλύπτοντας σειρά μαθημάτων) και στο τρίτο σκέλος στην έρευνα, την άλλη μεγάλη του αγάπη,

δίνοντας έμφαση στην Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου από την Κρητική Αναγέννηση έως σήμερα.

Αρχικά η βιβλιογραφία της ελληνικής Θεατρολογίας ήταν περιορισμένη, τα πανεπιστημιακά συγγράμματα ελάχιστα και η Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου στηριζόταν ακόμη στον Νικόλαο Λάσκαρη και στον Γιάννη Σιδέρη.

Αποφασιστική ώθηση στην έρευνα, που θα αλλάξει εντελώς την εικόνα της ελληνικής Θεατρολογίας συγκρίνοντας το τότε με το σήμερα, θα δώσουν α) η ίδρυση το 1995 του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, β) η ανάθεση διδακτορικών διατριβών με θέματα μεγάλης χρονικής έκτασης και γ) η έκδοση την ίδια χρονιά της *Παραβάσεως*, της Επιστημονικής Επετηρίδας του Τμήματος.

Υπό την εμπνευσμένη καθοδήγηση του τιμωμένου και μαζί με όλους τους συναδέλφους που τον ακολουθούσαμε, οι μεταπτυχιακοί μας φοιτητές επί σειρά ετών κατευθύνθηκαν μέσα από αρχεία, δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες και συλλογές στην εξόρυξη ενός τεράστιου, άγνωστου μέχρι τότε, πλούτου πληροφοριών που συνθέτουν μια εικόνα της Ιστορίας του Νεοελληνικού Θεάτρου εντελώς διαφορετική από αυτήν που γνωρίζαμε μέχρι τότε. Κάθε μεταπτυχιακή εργασία μαθήματος έκτασης 100 σελίδων, κάθε διπλωματική εργασία μικρή διατριβή 200-300 σελίδων. Σκέφτομαι ότι κάποτε πρέπει να εκδοθεί ένας τόμος με τους τίτλους των εργασιών αυτών, γκρίζα βιβλιογραφία ανεκτίμητης αξίας για την έρευνα (παραστασιογραφίες, βιβλιογραφίες, ανακαλύψεις νέων θεατρικών έργων κ.λπ.). Δημιούργημα του τιμωμένου και η *Παράβασις*, την οποία διευθύνει επί 23 συναπτά έτη, το πρώτο επιστημονικό θεατρολογικό περιοδικό της χώρας και το μόνο που εκδίδεται επί σειρά ετών, χωρίς διακοπή, χάρη στη δική του πίστη και αφοσίωση.

Κάθε τεύχος της ένας τόμος που προσφέρει βήμα σε μέλη ΔΕΠ, σε νέους επιστήμονες, διδάκτορες και υποψήφιους διδάκτορες για δημοσίευση των μελετημάτων τους. Από τον 12^ο τόμο (2014) το περιοδικό εκδίδεται με δική του πρωτοβουλία σε δύο τόμους, ελληνόγλωσσο και ξενόγλωσσο, καλλιεργώντας την εξωστρέφεια της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας των θεατρολόγων και ιδιαίτερα προβάλλοντας στο εξωτερικό το επιστημονικό έργο των μελών του Τμήματος.

Ο ίδιος, κοσμοπολίτης και πολύγλωσσος, διδάσκει παράλληλα για τριάντα χρόνια στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης σε μορφή εντατικών μαθημάτων, επίσης στο Πανεπιστήμιο του Graz (1985-1986, 1988), και έχει μετακληθεί πολλές φορές ως Επισκέπτης Καθηγητής σε ευρωπαϊκά και αμερικάνικα πανεπιστήμια. Ενδεικτικά μνημονεύω το 1996 στο Princeton και στο Harvard των ΗΠΑ, επίσης σε πανεπιστήμια της Αγγλίας, της Γερμανίας και της Ολλανδίας, το 1998

στο Πανεπιστήμιο Sapienza της Ρώμης, το 2000 στη Σορβόνη, το 2001 στο Freie Universität του Βερολίνου, το 2002 στο Harvard, στο City University της Νέας Υόρκης, στο Ohio State University, στο Columbus κ.α. προβάλλοντας τον ελληνικό πολιτισμό και γνωστοποιώντας στο ξένο επιστημονικό κοινό ειδικά θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος.

Και παράλληλα συγγράφει. Κάθε χρονιά προσθέτει έναν με δύο τόμους στον μακρύ κατάλογο των εκδόσεών του, που αυξάνεται με απίστευτη ταχύτητα, τόση που ούτε τους τίτλους μπορεί να συγκρατήσει κανείς.

Αν και κοινωνικός, είναι άριστος διαχειριστής του γοργοπόδαρου χρόνου, όπως ο ίδιος τον αποκαλεί, έτσι ώστε να εξοικονομεί χρόνο και δυνάμεις για τη συγγραφή, απομονωμένος κάποιες περιόδους του χρόνου στον Άγιο Γεώργιο στο Πήλιο (στη ράχη των Κενταύρων, όπως γράφει) ή στη Βουρβουρού στη Χαλκιδική. Και όταν επιστρέφει στην πόλη, κομίζει κάθε φορά μαζί του τουλάχιστον έναν καινούργιο τόμο πνευματικής παραγωγής.

Κυρίες και κύριοι,

Θα ήθελα να αναφερθώ συνοπτικά σε κάποιες από τις αρετές του τιμωμένου:

Πούγχερ, ο εμπνευσμένος δάσκαλος

Μέχρι την αφυπηρέτησή του, αλλά και μετά από αυτή, σε κάθε ευκαιρία διαλέξεων ή ομιλιών του σε συνέδρια, το πυκνό πάντα ακροατήριό του γεύεται την αφειδώς προσφερόμενη γνώση του μέσα από τη μελίσρρυτη ομιλία του που ρέει αβίαστα και μαγεύει τους ακροατές του. Δεν είναι τυχαίο ότι τα τελευταία χρόνια έχει συστηματικά ασχοληθεί και με την ποίηση, εκδίδοντας 7 ποιητικές συλλογές.

Η έγνοια του δασκάλου αποτυπώνεται επίσης σε δύο βασικά στοιχεία της επιστημονικής του συγγραφής: α) στις εκτενείς υποσημειώσεις των μελετημάτων του και β) στις βιβλιοκρισίες του.

Στις πρώτες δεν σημειώνει απλώς τη βιβλιογραφική παραπομπή που τεκμηριώνει τα γραφόμενά του, αλλά αντίθετα παραθέτει μια ευρύτατη, σχετική κάθε φορά με το θέμα του, βιβλιογραφική ενημέρωση, προσφέροντας στους σύγχρονους και μεταγενέστερους αναγνώστες του έτοιμο το υπόβαθρο για μελλοντικές μελέτες. Είναι σαν να τους παρακινεί να ακολουθήσουν τα βήματά του και να προχωρήσουν στη σύνταξη νέων μελετών. Και αν υπολογίσει κανείς τα 500 μελετήματά του με τις πολυάριθμες υποσημειώσεις τους, αντιλαμβάνεται

ότι ο αριθμός των «εν υπνώσει» μελλοντικών πιθανών μελετών αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο.

Σε ό,τι αφορά τις βιβλιοκρισίες του, ως χαρακτηριστικός βιβλιοφάγος, παρακολουθεί μετά μανίας όλη τη βιβλιογραφία, ελληνική και ξένη. Κάθε καλοκαίρι, όταν έκλεινε η Βιβλιοθήκη του Τμήματος, ο τιμώμενος έφευγε κουβαλώντας τσάντες με τα πρόσφατα επιστημονικά αποκτήματά της. Και έτσι όλο το καλοκαίρι διάβαζε και έγραφε και συνεχίζει να διαβάζει και να γράφει πληθώρα βιβλιοκρισιών, που συμπληρώνουν κάθε χρόνο την ετήσια έκδοση της *Παραβάσεως*, με τις οποίες ενημερώνει τους αναγνώστες της για το περιεχόμενο των νεοεκδοθέντων βιβλίων και όχι μόνο, συνδέει το περιεχόμενό τους με τις ήδη υπάρχουσες μελέτες και τοποθετείται κριτικά.

Αν ήταν ένας εγωκεντρικός μελετητής, θα μπορούσε κάλλιστα να διαβάζει και να κρατά σημειώσεις για τον εαυτόν του και μόνο. Αντίθετα, ο Πούγχερ με τις βιβλιοκρισίες του λειτουργεί ως διάμεσος ανάμεσα στη βιβλιογραφία και τους αναγνώστες του, τους οποίους διευκολύνει στα δικά τους διαβάσματα, δίνοντάς τους επίσης πρόσβαση σε ξένα μελετήματα, σε γλώσσες που πιθανόν οι αναγνώστες να μην κατέχουν και έμμεσα τους καθοδηγεί σε άριτες επιλογές.

Πούγχερ, ο χαλκέντερος ερευνητής, ο ασίγαστος μελετητής

Όταν αναλαμβάνει τη διερεύνηση ενός θέματος, είναι τέτοιος ο ενθουσιασμός του που αναζητεί κάθε πιθανή πηγή, γραπτή, προφορική, ανέκδοτη, και με την ευρηματικότητα και τη διεισδυτικότητα που τον διακρίνει προχωρά στην εφαρμογή ποικίλων μεθοδολογιών, συνδυάζοντας τα προσφερόμενα τεκμήρια και ανακαλύπτοντας νέα, μέχρις εξαντλήσεως. Αρωγός του η εμβρίθειά του, η εκτεταμένη βιβλιογραφική ενημέρωσή του και η εν γένει ευρύτατη μόρφωσή του, που απλώνεται σε πολλά πεδία των ανθρωπιστικών επιστημών.

Προσωπικά, προστρέχοντας στα μελετήματά του, απέκτησα τη συνήθεια, «βίτσιο» θα το έλεγα, να διαβάζω πρώτα τις υποσημειώσεις και μετά το κείμενο του μελετητή, συνήθεια χρόνων που την εφαρμόζω έκτοτε και στη μελέτη έργων άλλων συναδέλφων, νέων διδακτόρων ή μεταπτυχιακών φοιτητών.

Πούγχερ, ο γενναιόδωρος επιστήμονας

Η γενναιοδωρία του τιμωμένου προς την επιστημονική κοινότητα –και όχι μόνο– αποδεικνύεται έμπρακτα, τόσο με τον πλούτο των υποσημειώσεών του, τις οποίες προσφέρει αφειδώς στους αναγνώστες του, όπως ήδη ανέφερα, παρουσιάζοντας με σαφήνεια τις πηγές του καθώς και άλλο βιβλιογραφικό

υλικό για περαιτέρω μελέτη, όσο και με τις συνεχείς παραπομπές του σε μελετήματα συναδέλφων, τους οποίους μνημονεύει με αγάπη, καθιστώντας τους γνωστούς και σε ένα ευρύτερο επιστημονικό κοινό και εκτός του ελληνικού χώρου.

Στο βάθος των αιώνων, όταν η αχλύ του χρόνου θα έχει καλύψει πολλές από τις σημερινές μελέτες, η εργογραφία του Πούχγερ πιστεύω ότι θα λειτουργεί όπως η *Μυριόβιβλος* του Φωτίου ή το *Λεξικό του Σουίδα* που διασώζουν ονόματα λογίων του Βυζαντίου και αποσπάσματα απωλεσθέντων έργων τους.

Του είμαστε πάντα ευγνώμονες για τη γενναιοδωρία του αυτή.

Η εργογραφία του σε αριθμούς

Έχει εκδώσει 125 αυτοτελείς τόμους (στα ελληνικά, γερμανικά και αγγλικά) και περισσότερες από 500 μελέτες, δημοσιευμένες σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά της αλλοδαπής και της ημεδαπής, και πάνω από 1.000 βιβλιοκρισίες και βιβλιοπαρουσιάσεις σε ξένα και ελληνικά περιοδικά, αθροιζόμενα συνολικά σε 2.000 δημοσιεύσεις. Απολαμβάνει δε πλήθος ετεροαναφορών και σύμφωνα με τον δείκτη Hirsch (h-index) είναι από τους πιο υψηλούς για τον κλάδο των Ανθρωπιστικών Επιστημών.

Υπήρξε τρεις φορές κεντρικός οργανωτής του Διεθνούς Δραματικού Διαγωνισμού του Ιδρύματος Ωνάση, το 1996/1997, 1999/2000 και το 2003/2006.

Ως editor in chief του επιστημονικού περιοδικού *Παράβασις*, που έχει κυκλοφορήσει από το 1995 μέχρι τώρα 16 ετήσιους τόμους, από δε το 2014 και με ένα ξεχωριστό τεύχος σε ξένες γλώσσες, όπως ήδη ανέφερα, έχει επίσης εκδώσει περισσότερα από 10 παραρτήματα (Παραβασάκια).

Ήταν επίσης Διευθυντής της εκδοτικής σειράς της Ακαδημίας Αθηνών «Κείμενα και μνημεία του ελληνικού προεπαναστατικού θεάτρου», καθώς και του ερευνητικού προγράμματος «Το ελληνικό θέατρο στην εποχή του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης και της Τουρκοκρατίας», στο πλαίσιο του οποίου έχει εκδώσει πέντε ακόμη τόμους.

Ως Διευθυντής της εκδοτικής σειράς «Θεατρική Βιβλιοθήκη» του Ιδρύματος Ουράνη, έχει επίσης εκδώσει 10 αυτοτελείς τόμους με άγνωστα ή λιγότερο γνωστά θεατρικά και θεατρόμορφα έργα, τα οποία έχει αναστηλώσει και συμπληρώσει με εκτενείς εισαγωγές και κριτικά υπομνήματα.

Έχει επίσης οργανώσει ερευνητικές αποστολές στο εξωτερικό με εξωπανεπιστημιακή χρηματοδότηση, στη Ρουμανία, στην Ουγγαρία, στην Ιταλία και τρεις φορές στην Οδησό, τα αποτελέσματα των οποίων έχουν

δημοσιευτεί στην *Παράβαση* ενώ για το ελληνικό θέατρο στην Οδησό έχει εκδώσει και αυτοτελή τόμο με την Ιρένα Μπογκντάνοβιτς.

Πεδία των ερευνητικών ενδιαφερόντων του είναι η Ιστορία του Θεάτρου και του Δράματος, ιδίως του μεσογειακού χώρου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, η Συγκριτική Λαογραφία, οι Βυζαντινές και Νεοελληνικές Σπουδές, γενικά φιλολογικά και ιστορικά θέματα, η έκδοση κειμένων, καθώς και η Θεωρία του Θεάτρου και του Δράματος. Επίκεντρο της ερευνητικής και συγγραφικής τους δραστηριότητας είναι πάντα η Ελλάδα και ο ελληνικός πολιτισμός σε όλες τις εκφάνσεις του.

Κατά γενική ομολογία, ο τιμώμενος θεωρείται ο κατεξοχήν θεμελιωτής της Ιστορίας του Νεοελληνικού Θεάτρου στη διαχρονία του, από το Βυζαντινό και Κρητικό Θέατρο μέχρι τις μέρες μας. Τα μελετήματά του, ιστορικά θέματα των επιμέρους περιόδων, μελετήματα για τους δραματουργούς και τα έργα τους, συγκρίσεις και επιρροές από τη Δύση, τα Βαλκάνια και την Ανατολή, επίσης μελετήματα για τη σκηνική πρόσληψη, καθώς και τα θεωρητικά μελετήματά του, όλα τα ανωτέρω «κουμπώνουν» το ένα με το άλλο και αλληλοσυμπληρώνονται σκιαγραφώντας με επιτυχία μια ενιαία και χρονικά εξελισσόμενη εικόνα της θεατρικής ζωής στην κυρίως Ελλάδα αλλά και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο, συνθέτοντας έτσι την Ιστορία του Νεοελληνικού Θεάτρου στα νεότερα χρόνια.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του Βάλτερ Πούχγερ στην ανάδειξη του αιγαιοπελαγίτικου θεάτρου ως αυτόνομου ερευνητικού πεδίου, στο πλαίσιο της δράσης των καθολικών θρησκευτικών ταγμάτων στην Ανατολή. Αξιοποιώντας πληροφορίες από τις ήδη δημοσιευμένες ιστορικές πηγές, οριοθέτησε το πλαίσιο του καινούργιου ερευνητικού πεδίου και έθεσε τους θεωρητικούς άξονες και τα νέα ερευνητικά desiderata. Σύντομα, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, ταύτισε το όνομά του με τον συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο, δίνοντας έμφαση στην ανακάλυψη, την έκδοση και την ανάδειξη των νέων πηγών και των δραματουργικών κειμένων που εντοπίζονταν στα ιστορικά και τα εκκλησιαστικά αρχεία. Χωρίς να αφήσει ανεκμετάλλευτο τίποτα, ψηφίδα την ψηφίδα δημιούργησε μια αξιόλογη βιβλιογραφία, στην οποία παρουσιάζονται και εξετάζονται οι σχέσεις του φαινομένου με τη Δύση, τα κείμενα και οι παραστάσεις τους, στο πλαίσιο της διπλωματικής αλλά και προσηλυτιστικής δράσης των μοναχών, ακόμα και οι παραθεατρικές εκδηλώσεις που οργανώνονταν, όπου το θέατρο έπαιξε μείζονα ρόλο στην εκπαίδευση και τη θρησκευτική διάπλαση. Ενδεικτικά αναφέρω τις μελέτες του «Θρησκευτικό θέατρο στο Αιγαίο του 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα», «Φιλολογικές και

θεατρολογικές παρατηρήσεις στα δραματικά κείμενα του αιγαιοπελαγίτικου θεάτρου (1600-1750)», «Θεατρολογικά, εκκλησιαστικά και λαογραφικά της παλαιάς Νάξου», επίσης τις κριτικές εκδόσεις σχεδόν του συνόλου των γνωστών θεατρικών κειμένων της περιόδου αυτής.

Εξίσου σημαντική είναι η συμβολή του τιμωμένου στην επιστήμη της Λαογραφίας. Αν και δεν είμαι η καταλληλότερη να μιλήσω για την ελκυστική αυτή επιστήμη, οι λαογραφικές του εργασίες ξεχωρίζουν για τον πλούτο του υλικού τους, εκδιδομένου και ανέκδοτου, για την κριτική αντιμετώπιση της βασιμότητας των πληροφοριών τους, τη συσχέτιση των φαινομένων τόσο ως προς το ιστορικό τους βάθος όσο και στη συγκριτική διάστασή τους με τον ευρύτερο χώρο της Χερσονήσου του Αίμου και της Μεσογείου, επίσης για τη συσχέτιση των λαογραφικών φαινομένων και μεθόδων με επιστήμες όπως η Ιστορία και η Φιλολογία, αλλά και η Εικονογραφία, η Θεολογία, η Κοινωνιολογία και οι επιστήμες της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αποδεικνύεται ότι είναι σε θέση να συνδυάζει παραδοσιακές προσεγγίσεις με σύγχρονες μεθόδους και να αναδεικνύει νέες θεματικές της λαογραφικής έρευνας.

Οι βραβεύσεις του

Μια τέτοια πολυσχιδής προσωπικότητα πολυτάλαντου επιστήμονα και ερευνητή ήταν φυσικό να ξεχωρίσει από πολύ νωρίς, προσελκύνοντας το ενδιαφέρον του ακαδημαϊκού χώρου, και όχι μόνον, και να τιμηθεί από ποικίλους φορείς.

- Το 1994 εκλέγεται αντεπιστέλλον μέλος της Αυστριακής Ακαδημίας Επιστημών.
- Το 1995 η Ακαδημία Αθηνών τού απονέμει το **Βραβείο του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη** για το βιβλίο του *Ανιχνεύοντας τη Θεατρική Παράδοση*.
- Το 2000 λαμβάνει το **Βραβείο Παναγιώτη Φωτέα** για το έργο του *Ο μίτος της Αριάδνης*.
- Το 2001 παρασημοφορείται με τον **Αυστριακό Σταυρό Τιμής για την Επιστήμη και την Τέχνη**.
- Το 2002 εκλέγεται πρώτος Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, θέση που συνεχίζει να κατέχει μέχρι σήμερα.

- Το 2008 τού απονέμεται το **έπαθλο «Μένανδρος»** του Θεατρικού Μουσείου για την επιστημονική του προσφορά στον θεατρικό πολιτισμό της Ελλάδας.
- Το 2008 τού απονέμεται επίσης το **Μεγάλο Βραβείο Θεάτρου** από την Ένωση Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου Αθηναίων για το πολυετές και πολύπλευρο έργο του.

Είναι επίσης μέλος σε πολλές επιστημονικές εταιρείες, καθώς και σε συντακτικές επιτροπές πολλών επιστημονικών περιοδικών.

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών τον έχει τιμήσει:

- Εκλέγοντάς τον Πρόεδρο του Τμήματος για τέσσερις θητείες, 1993-1995, 1997-1999, 2001-2003 και 2005-2007.
- Το 2007 με την ευκαιρία του εορτασμού των 60 χρόνων από τη γέννησή του, το Τμήμα εξέδωσε τον ογκώδη τόμο *Πούχγερ: Βίος και έργο* (827 σελίδων) με όλη τη μέχρι τότε εργογραφία του, καθώς και τον εξίσου ογκώδη τόμο *Στέφανος: Τιμητική προσφορά στον Βάλτερ Πούχγερ* (1.440 σελίδων), όπου περιελήφθησαν μελετήματα που του αφιέρωσαν 122 συνάδελφοι και μαθητές του, απόφοιτοι του Τμήματος.
- Το 2014, έτος της αφυπηρέτησής του, το Τμήμα διοργάνωσε το Ε΄ Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο με θέμα «Θέατρο και Δημοκρατία», το οποίο αφιέρωσε στον Βάλτερ Πούχγερ, με συμμετοχή άνω των 148 εισηγητών και πέραν των 300 συνέδρων. Τα πρακτικά του Συνεδρίου αυτού σε δύο τόμους 1.688 σελίδων θα παραδοθούν σήμερα, τιμής ένεκεν, στον τιμώμενο.

Σήμερα ήρθε η σειρά του Πανεπιστημίου Αθηνών να τον τιμήσει με τον ανώτατο τίτλο που μπορεί να απονεμίει, αυτόν του Επίτιμου Καθηγητή, αποδίδοντάς του την προσήκουσα τιμή για την προσφορά του στην Παγκόσμια Θεατρολογία, τη Συγκριτική Λαογραφία, τις Βυζαντινές και Νεοελληνικές Σπουδές για το τεράστιο συγγραφικό του έργο, αναγνωρισμένο στην Ελλάδα και το εξωτερικό και για τη μακρά θητεία του σε διακεκριμένα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Παράλληλα με τη λαμπρή ακαδημαϊκή πορεία του, ο τιμώμενος ευτύχησε και στην προσωπική του ζωή. Με την αγαπημένη του σύζυγο, τη γιατρό Αριάδνη Μαλαμίτση, Καθηγήτρια Παιδιατρικής-Νεογνολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, δημιούργησαν μια ευτυχισμένη οικογένεια, απέκτησαν

δύο γιους, που σταδιοδρομούν στην ιατρική επιστήμη στο εξωτερικό, και πρόσφατα και δύο εγγόνια.

Κυρίες και κύριοι,
Αγαπημένε μας κ. Πούχνερ,

Σήμερα συγκεντρωθήκαμε όλοι εδώ για να σας τιμήσουμε και να σας καμαρώσουμε. Με την ελπίδα ότι μπόρεσα να ανταποκριθώ στο να παρουσιάσω με επάρκεια το πολύπλευρο και πολυσχιδές έργο σας στον χρόνο που είχα στη διάθεσή μου και πιστεύοντας ότι εκφράζω ως Πρόεδρος όλα τα μέλη του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, δεν έχω παρά να σας ευχηθώ υγεία, μακροημέρευση και συνέχιση του δημιουργικού σας έργου.

Σας ευχαριστούμε που αγαπήσατε τη χώρα μας και τον πολιτισμό της.

Έχετε την αγάπη όλων μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

Επίτιμου Καθηγητή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ

«ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ»

Εν αρχή ην ο ενθουσιασμός. Η χαρά της ανακάλυψης κάποιου ερευνητικού προβλήματος, που σου εμπιστεύτηκε μια ευνοϊκή συγκυρία και τρόπον τινά σε περίμενε, εσένα αποκλειστικά, να ασχοληθείς μαζί του, να λύσεις το αίνιγμα του μυστηρίου και να ρίξεις φως στο σκοτεινό πυθμένα του. Για να το πετύχεις, πρέπει να επιστρατεύσεις όχι μόνο μια μεθοδολογική συμπάθεια για το αντικείμενο που επέλεξες, καλύτερα που αυτό σε επέλεξε, αλλά να το ερωτευθείς παράφορα με όλο το είναι σου, να του δοθείς και τότε θα σου δοθεί και αυτό, και κρύπτες και κατακόμβες θα ανοίξουν κάτω από την επιφάνεια, και θα σε πάρει από το χέρι και θα σε ξεναγήσει στα ενδότερα και στα άδυτα των αδύτων. Χωρίς να ερωτευθείς δεν κάνεις επιστήμη. Και αν το έχεις πετύχει μία φορά, θα έρθουν ταπεινά και άλλα προβλήματα που συναντάς καθ' οδόν και θα σε παρακαλούν ικετικά να ασχοληθείς μαζί τους, φτάνει να έχεις αντί να τα ακούσεις. Και επειδή στις επιστήμες του ανθρώπου τα ερευνητικά προβλήματα είναι ανθρώπινα, αυτά που σε καλούν να ασχοληθείς μαζί τους, ανθρώπινα είναι, και δύσκολα μπορείς να αρνηθείς, να αντισταθείς. Και έτσι θα σου φύγει κομμάτι κομμάτι ο χρόνος, στα ράφια στοιβάζονται τα βιβλία σου και στην κορυφή το χιόνι· αυτό που δεν λιώνει πια, μόνο βάφεται.

Αλλά στην πορεία αυτή θα ανακαλύψεις κάτι άλλο που δεν ήξερες. Ότι ο άνθρωπος έχει απίστευτες δυνάμεις, σχεδόν απεριόριστες, φτάνει να δώσει σ' αυτές την ευκαιρία να εκλύονται, να εκτυλίσσονται, φτάνει να τις ανακαλύψει με τον ενθουσιασμό, φτάνει να τις καλλιεργήσει με την αφοσίωση, την ολόψυχη αφιέρωση σ' ένα θέμα έως την εμμονή και το φανατισμό, φτάνει να ερωτευθείς ψυχή τε και σώματι, και τότε θα ανακαλύψεις πως είσαι αστείρευτα δυνατός, ο άνθρωπος έχει σχεδόν άπειρη ενέργεια, φτάνει να βρει τον τρόπο να την ξυπνήσει και να τη θέσει σε κίνηση. Αυτό δεν γίνεται χωρίς έρωτα. Όταν επενδύσεις την ψυχή σου, αφιερώσεις τη νόησή σου, εστιάσεις την προσοχή σου, τότε αρχίζουν τα πράγματα να σου μιλούν, σαν τα λουλούδια ανοίγονται

στην προσοχή και τη συμπάθεια, σου εμπιστεύονται τον καημό τους. Αυτή η μυσταγωγία της επικοινωνίας με τα πράγματα και τα θέματα κάνει την έρευνα τόσο υπέροχα ικανοποιητική, που σε γεμίζει χαρά και γνώση, φως και ευγνωμοσύνη· και είναι διαδικασία μνητική στην ουσία της ζωής. Και όποιος έχει πει μια φορά από αυτό το κρασί το δυνατό, το μεθυστικό, θα ξαναπει, και αλκοολικός θα γίνει και θα μείνει. Αυτή η μέθη είναι διά βίου. Όπως η τέχνη είναι μια αρρώστια, έτσι και η επιστήμη· τέχνη είναι κι αυτή. Και άλλη θεραπεία δεν έχει ο άρρωστος παρά να αρρωστήσει πάλι. Και τα ράφια γεμίζουν και τρέχουν οι αριθμοί.

Στη ζωή μου ήμουν τυχερός, και πάντα αισθανόμουν την ανάγκη να το ανταποδώσω στη μοίρα μου, από ευχαριστία και ευχαρίστηση. Παιδί έζησα σ' ένα από τα πιο κοσμοπολιτικά κέντρα της Ευρώπης, με σημαντική και εκθαμβωτική παράδοση στις τέχνες, και ιδίως στη μουσική. Αυτά τα βιώματα, οι συναυλίες, οι όπερες, τα θέατρα, τα μουσεία, οι εκθέσεις, τα λογοτεχνικά διαβάσματα με συνόδευαν σε όλη τη ζωή μου και μου παρείχαν ένα ανθεκτικό στρώμα αισθητικών αποθεμάτων τα οποία και σε δύσκολες στιγμές δεν με εγκατέλειπαν και με σήκωναν μια σπιθαμή πάνω από τους κακοτράχαλους δρόμους μιας καθαρά ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας. Εκπαιδεύτηκα σ' ένα από τα καλύτερα πανεπιστημιακά ινστιτούτα Θεατρολογίας στην ηπειρωτική Ευρώπη, τη Βιέννη· εκεί απέκτησα το διδακτορικό μου δίπλωμα και τον τίτλο του υφηγητή, και δίδασκα, παράλληλα με τη σταδιοδρομία μου στην Ελλάδα, για σχεδόν 30 χρόνια θέματα της ιστορίας του ελληνικού και ευρωπαϊκού θεάτρου, καθώς και θεωρία του θεάτρου και του δράματος, σε μορφή εντατικών μαθημάτων. Στην Ελλάδα είχα την τύχη να ζήσω από κοντά την ίδρυση του Πανεπιστημίου Κρήτης και να είμαι από τους πρώτους που δίδαξαν εκεί το νέο μάθημα της ιστορίας του θεάτρου που για πρώτη φορά διδασκόταν επίσημα και ανεξάρτητα από τη φιλολογία σε ελληνικό ΑΕΙ. Και μετά από 12 χρόνια θητείας στη μεγαλόνησο, είχα την τύχη να μου αναθέσει ο τότε πρόεδρος του ΕΚΠΑ, Μιχάλης Σταθόπουλος, τον επιστημονικό σχεδιασμό ενός ολόκληρου νέου τμήματος, των Θεατρικών Σπουδών, ο οποίος είχε την ευαισθησία και το όραμα πως χρειαζόταν η πρωτεύουσα μιας χώρας, όπου γεννήθηκε το θέατρο, μια επιστημονική εστία που να ασχολείται συστηματικά με την κληρονομιά αυτή, την ιστορία του ελληνικού θεάτρου, το οποίο ανθεί στην πόλη αυτή από την αρχαιότητα έως σήμερα, και να διαφωτίζει τις διασυνδέσεις του με το ευρωπαϊκό και παγκόσμιο θέατρο. Και είχα την τύχη να συνεργάζομαι για πάνω από 20 χρόνια με τον αείμνηστο Σπύρο Ευαγγελάτο στην προεδρία του Τμήματος, το οποίο είναι το παλαιότερο της χώρας που διακονεί την επιστήμη

του θεάτρου. Ίδρυσα και διευθύνω και το ειδικό περιοδικό του, την «Παράβασιν», που αριθμεί σήμερα 15 ογκώδεις τόμους και μια σειρά παραρτημάτων που κοντεύουν να φτάσουν τους 20 τόμους.

Από νωρίς όμως με γοήτευσε και η Λαογραφία, και συνάντησα στη σταδιοδρομία μου δύο μεγάλες προκλήσεις. Η πρώτη ήταν το 1977, όταν ο τότε διευθυντής του Αυστριακού Λαογραφικού Μουσείου της Βιέννης μου πρότεινε θέση επιστημονικού ερευνητή στο μουσείο, και θα είχα αφυπηρετήσει σήμερα ως διευθυντής του φημισμένου αυτού μουσείου, το οποίο καλύπτει όλες τις χώρες της τέως αυστρουγγρικής μοναρχίας, δηλαδή τα μισά Βαλκάνια· αλλά εγώ ήθελα να έρθω στην Ελλάδα και δεν δέχτηκα. Και η δεύτερη ήταν το 1986, όταν για τρία εξάμηνα κατείχα τη θέση του Ordinarius, του τακτικού καθηγητή και προέδρου του Ινστιτούτου της Λαογραφίας (Ethnologia Europaea) στο Πανεπιστήμιο του Graz της Στυρίας, της δεύτερης σε μέγεθος πόλης της Αυστρίας, λόγω της αφυπηρέτησης του παλαιού καθηγητή, και το σώμα των τακτικών καθηγητών με προέτρεπε να υποβάλω υποψηφιότητα για τη θέση αυτή γιατί τους άρεσε ο τρόπος των συγκριτικών μου εργασιών για το βαλκανικό λαϊκό πολιτισμό· τότε θα είχα αφυπηρετήσει ως ομότιμος καθηγητής Λαογραφίας της φοιτητούπολης του Graz. Αλλά και πάλι με κέρδισε η Ελλάδα.

Η επιλογή της Ελλάδας ήταν συνειδητή, και σε κάποια φάση έγινε και συναισθηματική. Έντονα συναισθηματική. Και παρέμεινε. Η Ελλάδα είναι από τη μια το κέντρο και η βάση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, από την άλλη όμως κατέχει περιφερειακή θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους. Ιδίως ο λαϊκός της πολιτισμός ανήκει σ' έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο, αυτόν της χερσονήσου του Αίμου, που διαφέρει αισθητά από το λαϊκό πολιτισμό της υπόλοιπης Ευρώπης και διατηρούσε έως πρόσφατα πολιτισμικά στοιχεία παλαιότερων εποχών. Αυτή η πολυεδρικότητα της θεωρητικής και πολιτισμικής πρόκλησης με γοήτευε και δόθηκα ολοκληρωτικά. Πρώτον στον αγώνα της εδραίωσης του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών (η νέα επιστήμη δεν διέθετε καθόλου συγγράμματα, η ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου είχε μεγάλα κενά και ακόμα έχει)· αντιμετώπισα τη δυσκολία της στελέχωσής του (δεν υπήρχαν εκπαιδευμένοι θεατρολόγοι τότε) και χρησιμοποίησα το επιστημονικό όργανό του, την «Παράβασιν», ως ένα forum πρόσληψης και κριτικής συζήτησης της ξένης βιβλιογραφίας. Δεύτερο μέλημά μου ήταν η στήριξη της ελληνικής λαογραφίας από μεθοδολογική και θεωρητική άποψη, εμμένοντας ιδιαίτερα στη συγκριτική διάσταση (σχεδόν 20 χρόνια τώρα είμαι πρώτος αντιπρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας). Τρίτον άνοιξα διαύλους επικοινωνίας με τη διεθνή Βαλκανιολογία δημοσιεύοντας μελέτες ελληνικού και συγκριτικού

ενδιαφέροντος και παρουσιάζοντας εκατοντάδες ελληνικά βιβλία στο σπουδαίο διεθνές περιοδικό «Νοτιοανατολικές Μελέτες» (Südost-Forschungen) του Μονάχου κι αλλού. Αυτή την τελευταία αποστολή την πήρα ιδιαίτερα στα σοβαρά: το φράγμα της γλώσσας δυστυχώς εμποδίζει σήμερα ακόμα την ελεύθερη κυκλοφορία και διάδοση της γνώσης (οι βιβλιοθήκες των Ηνωμένων Πολιτειών δεν αγοράζουν πια βιβλία που δεν είναι γραμμένα στα αγγλικά), και τα ελληνικά δημοσιεύματα έχουν πρόβλημα να γίνουν γνωστά στο εξωτερικό· όπως επίσης υπάρχει πρόβλημα στην πρόσληψη ειδικευμένης ξένης βιβλιογραφίας γιατί οι ελληνικοί εκδοτικοί οίκοι εφαρμόζουν άλλα κριτήρια στις επιλογές τους. Και πέρα από τα πάμπολλα συνέδρια του εξωτερικού όπου έχω παρουσιάσει ανακοινώσεις, τις παραμονές μου ως guest professor σε χώρες της Ευρώπης και Αμερικής ή ως καλεσμένος ομιλητής, πέρα από την τρέχουσα επιστημονική αλληλογραφία, που δεν σταματάει ποτέ και έχει πάρει διαστάσεις δυσβάστακτες, έχω συγγράψει και δημοσιεύσει και γύρω στα 20 βιβλία στα αγγλικά και γερμανικά, που είχαν και ευρύτερη απήχηση. Τα ελληνικά μου αυτοτελή δημοσιεύματα είναι βέβαια πολλαπλώς περισσότερα.

Αλλά δε θέλω να μιλήσω για τον εαυτό μου. Το έκαναν ήδη άλλοι. Ούτε να προτρέψω τους νέους επιστήμονες να ακολουθήσουν το παράδειγμά μου. Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι ίδιοι. Απλώς να έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις σας· υπάρχουν, απλώς δεν το ξέρετε. Και μπορείτε να τις κινητοποιήσετε με τον ενθουσιασμό σας, με την αγάπη σ' αυτό που κάνετε. Είστε προνομιούχοι. Ασχολείστε με κάτι στο οποίο μπορείτε να επενδύσετε ολόκληρα κομμάτια ψυχής. Ποιος, στο σημερινό κόσμο, έχει το προνόμιο αυτό, όπου η αποξένωση και η απομάγευση έχουν κλονίσει και το ίδιο το νόημα της ζωής; Για το νόημα της ζωής δεν φροντίζει η φύση, οι άνθρωποι πρέπει να το βρουν μόνοι τους. Καλύτερα: να το δημιουργήσουν. Δοθείτε λοιπόν σ' αυτόν τον έρωτα της επιστήμης και της τέχνης, τότε θα επιτύχετε τουλάχιστον τη δική σας ικανοποίηση. Ποιος μπορεί να πει σήμερα ότι είναι ικανοποιημένος με αυτό που κάνει; Εσείς μπορείτε. Έχετε τη δυνατότητα. Και αυτό είναι ευλογία και νόημα ζωής. Ακούστε την εσωτερική σας φωνή. Και μη φοβάστε τη δουλειά. Είναι μεγάλος γιατρός και αλάνθαστη θεραπεία.

Και όσοι διδάσκετε έχετε ένα άλλο μεγάλο δώρο: τη συναναστροφή με νέους ανθρώπους, στη φάση που χτίζουν τον εαυτό τους σπίτι, καλύβα ή παλάτι, και είναι εύπλαστος πηλός στον οποίο κάθε δάσκαλος αφήνει το αποτύπωμά του. Και μπορεί να σας διακατέχει διαχρονικά το άγχος του μαθήματος, αλλά μην ξεχνάτε, ό,τι πείτε και πώς το λέτε εγγράφεται στη δεκτική ψυχή και την αισθηματική μνήμη. Και θα τους συναντήσετε κάποτε στο δρόμο, όπως μου

συνέβη πάμπολλες φορές, θα σας σταματήσουν, άγνωστοι πλέον, και θα σας πουν πόσο τους άρεσε το μάθημά σας, πόσο το θυμούνται και πόσο ωφελήθηκαν από τις συμβουλές σας. Και δεν μετράει τόσο το περιεχόμενο παρά η συμπεριφορά. Και αυτό είναι η υπέρτατη ικανοποίηση του δασκάλου. Ο συγγραφέας δεν είναι τόσο τυχερός· σπάνια γνωρίζει τους αναγνώστες του.

Ευχαριστώ το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και όλα τα όργανά του που αναγνωρίζουν με τη σεμνή αυτή τελετή της απονομής του τίτλου του επίτιμου καθηγητή την προσφορά μου στο Ίδρυμα, τη συμβολή μου στην έρευνα και την επιστήμη, την άοκνη προβολή των ελληνικών γραμμάτων στο εξωτερικό και την αφιέρωσή μου στη διακονία στην επιστήμη και την τέχνη αυτού του τόπου. Ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους που με στήριξαν όλα αυτά τα χρόνια σε αυτή την προσπάθεια. Ευχαριστώ και τις γενεές φοιτητών που με έκαναν να νιώθω και να είμαι δάσκαλος, με την ευρύτερη έννοια του όρου. Και για τους νέους: δείτε πού οδηγεί ο ενθουσιασμός όταν συνδεθεί με τη μεθοδικότητα!

Σας ευχαριστώ για την αγάπη σας!